

การเดินทางเข้าสู่วิหารแห่งจิต *

Way to Vihara of Mind

พิเชษฐ์ เปียร์กลีน (Pichet Piaklin) **

ปริญญา ตันติสุข (Parinya Tuntisuk) ***

สุธา ลีนะวัต (Sutha Leenawat) ****

บทคัดย่อ

การสร้างสรรคผลงานจิตรกรรมชุด การเดินทางเข้าสู่วิหารแห่งจิต มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นแสดงเนื้อหาทางศิลปะโดยการสร้างรูปทรงที่มีความหมายในเชิงสัญลักษณ์ขึ้นจากจุด เส้น สี พื้นผิว ค่าน้ำหนักอ่อน-แก่ บนพื้นที่ว่าง ตลอดจนสัญลักษณ์อื่นที่เกี่ยวข้องในความหมายสะท้อนถึงอารมณ์ความรู้สึกความคิด ชีวิตและจิตวิญญาณ เสมือนเป็นบทบันทึกประจำวัน หรือการบันทึกประสบการณ์ปัจจุบันของผู้สร้างสรรค์ ในรูปแบบวาดเส้น/จิตรกรรม แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างจิตกับกาย กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมพลังจิตเป็นอุปนิสัยแบบคายสู่การปลุกเร้าให้เกิดสติและแสดงออกเป็นผลงานศิลปะโดยการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกแบบฉับพลัน (ความรู้สึกสด-ใหม่) ด้วยหมึกดำบนกระดาษ เชื่อมโยงกับการเจริญภาวนา (Meditation) การกำหนดลมหายใจบนฐานของความเคลื่อนไหวทางร่างกายผสานกับวิถีคิดตามหลักพุทธธรรม เป็นหนึ่งในกลวิธีที่ทำให้มีสติสัมปชัญญะ การประมวลความคิดและทดลองค้นคว้าหาความจริงใหม่ ของการสร้างสรรคในเชิงเทคนิค วิธีการรูปทรง รูปแบบ ที่สอดคล้องกับแนวทางการสร้างสรรค และจุดมุ่งหมายของการแสดงออกโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ ผลการสร้างสรรคได้ค้นพบวิธีการแสดงออกทางเทคนิคที่เรียบง่าย เข้าถึงธรรมชาติ

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตเรื่อง “การเดินทางเข้าสู่วิหารแห่งจิต” สาขาวิชาทัศนศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

This article is part of a Ph.D. thesis on the subject. "Journey to the Temple of Mind" disciplines of the visual arts, painting, sculpture and printmaking. Silpakorn University

** นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาทัศนศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร และรองศาสตราจารย์ประจำ สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

PhD Student Department of Visual Arts, Graduate School, Silpakorn University and Associate Professor Department of Visual Arts. Faculty of Fine and Applied Arts. Prince of Songkla University, Pattani Campus.

*** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ปริญญา ตันติสุข ประจำภาควิชาศิลปะไทย คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Advisor Associate Professor Parinya Tantisuk of the Faculty of Arts Degree Thailand Faculty of Painting, Sculpture and Graphic Arts. Silpakorn University

**** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ดร. สุธา ลีนะวัต ประจำภาควิชาทฤษฎีศิลป์ คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Co-Advisor Dr. Sutha Leenawat Department of Art Theory Faculty of Painting, Sculpture and Graphic Arts. Silpakorn University

ในจิตใจของตนเอง และสามารถแสดงพลังของศิลปะในรูปแบบผลงานจิตรกรรมด้วยหมึกดำบนกระดาษจากการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างจิตกับกาย สื่อถึงพลังสันติที่อยู่ภายในจิตใจ และพบกลวิธีในการอยู่กับปัจจุบัน สะท้อนถึงสภาวะจิตใจและความสมดุลของชีวิตและค้นพบวิธีการนำคุณค่าของการสร้างผลงานศิลปะแบบขนบธรรมเนียมดั้งเดิมสู่โลกสากล (ร่วมสมัย) และสามารถนำแนวทางการสร้างสรรค์บูรณาการองค์ความรู้ ในเชิงวิชาการสู่การใช้ศิลปะบำบัดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติสู่สาธารณชนหรือกลุ่มบุคคลผู้สนใจต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: 1.การเดินทาง 2. เข้าสู่วิหารแห่งจิต

Abstract

The creation of the painting “A Journey into a Temple of Mind” intends to illustrate a substance of art by creating forms with symbolic meaning in dots, lines, colors, surface, light-heavy brushstrokes on an empty space; including other relevant symbolic forms that reflect emotions, ideas, life, and soul. The painting acts as a diary or a memoir of the creator through the form of drawing/painting expressing a relationship between the mind and body.

To train the mind is an artful method of awakening, resulting in an expression of abrupt emotions (fresh and new feelings) in art through the black ink on paper. Meditation, a breathing exercise practiced on a foundation of physical movement and Buddhist beliefs, is one of the method to gain apperception, thought processing, and a search for new truth; in creative techniques, approach, form, and pattern which harmonize with the creative process and the purpose of the expression, from analyzing and synthesizing of new knowledge.

The result of the work revealed a simple technique of reaching into nature of one’s own mind and express the energy in a painting of black ink on paper. From the expression reflecting a relationship between the mind and the body portraying peaceful energy within, and a discovery of way to remain in the present reflect an essence of a state of mind, life’s balance, and an application of traditional art’s appreciation to the modern world (contemporary). The creative process of integrating an academic knowledge can be used in an art therapy; while the exchange experience from the practice can also be shared with the public or anyone who may take interest.

Keywords: 1.Way to 2.Vihara of Mind

บทนำ

การกลับมาของหลักปรัชญาที่นำเสนอการมีชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย พลิกผันชีวิตตามจังหวะที่แปรเปลี่ยนไปอย่างไม่หยุดนิ่ง ในขณะเดียวกันมิติของภายในในฐานะที่เป็นพลังพื้นฐานของชีวิตถูกดึงกลับมาศึกษาอีกครั้งหนึ่งบนฐานความเชื่อเรื่องความเป็นหนึ่งเดียวระหว่างกายกับใจ จึงพบว่าได้มีการนำปรัชญากับความรู้ใหม่ โดยเฉพาะในด้านของฟิสิกส์และชีววิทยาใหม่ เช่นเดียวกับที่นักฟิสิกส์ควอนตัมได้พบความแนบเนียนสอดคล้องกันระหว่างวิทยาศาสตร์ใหม่กับศาสนาทางตะวันออก เช่น ศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์ เต๋า และศาสนาอื่น ๆ หลังจากนั้นความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นความจริงใหม่นี้ได้กลายเป็นวิสัยทัศน์ที่เป็นพื้นฐาน ของกระบวนทัศน์ใหม่ทางสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือเปลี่ยนจากกระบวนทัศน์เก่าที่เน้นความจริงทางกายภาพบนหลักการแยกส่วนสู่กระบวนทัศน์องค์รวมหรือกระบวนทัศน์ทางจิตวิญญาณ

กระแสการกลับมาค้นหาจิตวิญญาณระลอกแล้วระลอกเล่าจึงไม่ใช่เรื่องของโลกตะวันออกหรือตะวันตกแต่เป็นการกลับไปสู่รากฐานของการค้นหาเป้าหมายชีวิตของตนเอง การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชุด การเดินทางเข้าสู่วิหารแห่งจิต จึงเสมือนเป็นการขยายความหมายเชิงอุปมาอุปไมยกับการเดินทางของชีวิตนักจาริก คือ ผู้ที่มองว่าชีวิตเป็นการเดินทางอันศักดิ์สิทธิ์ มองโลกกว่าเป็นที่พำนักอันศักดิ์สิทธิ์ และมองจักรวาลว่าเป็นกระบวนกรเป้าหมายหลักของการจาริก คือการเดินทางภายใน เราออกเดินทางภายนอกเพื่อย้อนสู่การเดินทางภายใน ภูมิทัศน์ภายในถูกกำหนดถูกกำหนดด้วยภูมิทัศน์ภายนอก และก็เป็นเช่นนั้นในทางกลับกัน (Satish kumar, 2556: 23)

การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชุด การเดินทางเข้าสู่วิหารแห่งจิต ต้องการนำเรื่องราวและรูปทรงของสัญลักษณ์ที่มีความเรียบง่าย จากมุมมองถึงความสัมพันธ์ของวัตถุที่ถูกกำหนดด้วยขอบเขตด้านในและด้านนอก เสมือนเป็นการอุปมาอุปไมยเมื่อเราแยกแยะ "ข้างใน" กับ "ข้างนอก" ร่างกายเปรียบเสมือนวิหารจากมนทัศน์ซึ่งประกอบไปด้วยการรับรู้ทางประสาทสัมผัส ก่อรูปขึ้นจากประสบการณ์ที่ประสานกันเป็นหนึ่งเดียว เป็นอุปมาอุปไมยให้เพ่งพิจารณาถึงความแปรเปลี่ยนของอารมณ์ความรู้สึกและความทรงจำ เมื่อเราฉายภาพทางจิตของภาชนะบรรจุไปยังมนทัศน์ของการจัดหมวดหมู่อย่างเป็นนามธรรม เราใช้มันดูเดียวกับอุปมาอุปไมยกระบวนกรของการฉายภาพอุปมาอุปไมยเช่นนี้ เป็นปัจจัยที่สำคัญมากในการก่อรูปความคิดทางนามธรรม และได้ค้นพบว่า ความคิดของมนุษย์โดยส่วนใหญ่เป็นไปในเชิงอุปมาอุปไมย (Fritjof Capra , 2548: 84)

ความมุ่งหมายที่จะบันทึกปัจจุบันขณะของชีวิตด้วยงานจิตรกรรม โดยมุ่งเน้นการประสานกันอย่างกลมกลืนระหว่าง จุด เส้น สี พื้นผิว ค่าน้ำหนักของแสงและเงา ก่อตัวขึ้นเสมือนเป็นการบันทึกประสบการณ์ที่ถูกแปลงรูปเป็นสัญลักษณ์ต่าง ๆ แสดงออกเป็นผลงานจิตรกรรม ผู้สร้างสรรค์ให้ความสำคัญในการการศึกษาจากการเฝ้าพิจารณาตนเองให้มองเห็นโลกทั้งมวล ดำรงอยู่ด้วยหลักการเชื่อมโยงไหลเวียนแปรเปลี่ยนการเกิด-ดับ เป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกจากกันแยกเช่นลมหายใจ เข้า-ออก ซึ่งแท้จริงแล้วต่อสายเดียวกันเป็นอากาศธาตุ ความคิดนี้ จะมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดภายใต้การทดลองสร้างรูปทรงที่มีความหมายพิเศษในเชิงสัญลักษณ์ขึ้นจากจุด เส้น สี พื้นผิว ค่าน้ำหนักอ่อน-แก่ บนพื้นที่ว่างตลอดจนสัญลักษณ์อื่นที่เกี่ยวข้องให้มีความหมายสะท้อนถึงชีวิตซึ่งเป็นอุปมาอันแยบคาย ให้จิตวิญญาณหยุดพักในวิหารแห่งตน

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชุด การเดินทางเข้าสู่วิหารแห่งจิต เป็นความมุ่งหวังของผู้สร้างสรรค์เปรียบเป็นบันทึกชีวิตด้วยผลงานศิลปะในช่วงขณะหนึ่งเสมือนเป็นการตระหนัก ถึงการมีชีวิตและลมหายใจอยู่กับปัจจุบันขณะ เพื่อสัมผัสกับความเต็มเปี่ยมในแต่ละขณะของชีวิต Jeremy W. Hayward (2552: 80) ได้กล่าวไว้ว่า เราต้องสามารถสัมผัสโดยตรงกับปัจจุบันขณะได้ และช่วงขณะนั้นต้องเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเราโดยเราต้องเชื่อมโยงกายและจิตเข้าด้วยกัน เมื่อเราสามารถสัมผัสกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในได้ ประสบการณ์การรับรู้ของเราจะเต็มเปี่ยมและลึกซึ้ง หากกล่าวว่าชีวิตคือการเดินทาง และการเดินทางเพื่อค้นพบการสร้างผลงานศิลปะ จิตรกรรมในแต่ละชิ้นจึงเป็นผลจากการแสวงหากลวิธี ในการอยู่กับปัจจุบันของผู้สร้างสรรค์ เพื่อการสัมผัสกับชีวิต เพราะขณะที่กำลังสร้างผลงานจิตรกรรม จิตถูกฝึกกำหนด ให้อยู่กับปัจจุบัน ดังที่ Kovit Anakechai (2551: 17) กล่าวไว้ว่าภาวะที่ขาดห้วงลงของอดีตและอนาคตและการปลดปล่อยชีวิตในขณะนั้นได้เกิดขึ้น กล่าวได้ว่าขณะแห่งการปลดปล่อยตัวเองนี้คือการดำรงอยู่โดยแท้ ผู้สร้างสรรค์มีความคาดหวังที่จะดำเนินการศึกษา และค้นคว้าหากลวิธีการสร้างผลงานโดยเน้นการวาดเส้นและจิตรกรรมบนกระดาษ ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะให้ความรู้สึกถึงความมีชีวิตมากกว่าการเป็นเพียงรูปแบบ และจากความประทับใจในจิตรกรรมแบบนิกาย เช่น Daisetsu Suzuki (2559: 53) ได้กล่าวว่า คนที่ตั้งอกตั้งใจเขียนพู่กันอย่างระมัดระวังเพื่อจะทำให้เกิดภาพเขาจะพลาดสิ่งที่ยิ่งใหญ่กว่าของศิลปะ ในความหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการประสมประสานระหว่าง ความเรียบง่ายภายนอกกับความเต็มเปี่ยมภายใน จากพื้นฐานของประสบการณ์ทางสมาธิวิปัสสนา การเห็นโลกตามสภาวะที่เป็นจะไม่เกิดจิตที่แบ่งออกเป็นชั่วของตรงกันข้าม จิตรกรนิกายเช่น ได้ใช้หนทางของการสร้างสรรค์ศิลปะและสุนทรียภาพในการเข้าถึงความจริง สะท้อนถึงสภาวะที่พ้นไปจากแนวคิดในเรื่องของ ทวิลักษณ์ (Dualistic) กล่าวคือ ในกระบวนการวาดภาพได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจ โดยไม่ได้แบ่งแยกจากกัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่มุ่งเน้นแสดงเนื้อหาทางศิลปะเสมือนเป็นบันทึกประสบการณ์ปัจจุบันขณะหรือบันทึกประจำวันอย่างต่อเนื่องในรูปแบบของงานจิตรกรรม แสดงอารมณ์ความรู้สึกสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างจิตกับกายสื่อถึงพลังสันติที่อยู่ภายในจิตใจ
2. เพื่อพัฒนาวิธีการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะให้มีความลึกซึ้งยิ่งขึ้น และรวบรวมองค์ความรู้นำเสนอต่อสาธารณชนในรูปแบบของนิทรรศการและเอกสารทางวิชาการ
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ธรรมชาติในจิตใจของตนเอง ต่อสภาวะรอบตัวและการฝึกจิตใจท่ามกลางปัจจัยแวดล้อมทางสังคม และแสวงหากลวิธีในการอยู่กับปัจจุบันขณะ นำมาเป็นรากฐาน ในการดำรงชีวิตและการสร้างสรรค์
4. เพื่อศึกษาค้นคว้าหาคำว่าความรู้ แนวคิดจากวรรณกรรม เอกสาร งานวิจัย และผลงานศิลปะของศิลปินที่เกี่ยวข้อง

วิธีการศึกษา

1. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลและหลักฐานการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ บทความ เอกสาร งานวิจัยรวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับข้อมูลภาคสนามได้แก่ การศึกษาสังเกตการณ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่ให้แรงดลใจและการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน
2. การศึกษาค้นคว้าและทดลองค้นหาความเป็นไปได้ ในการสร้างสรรค์เชิงเทคนิค วิธีการที่สอดคล้องกับแนวความคิดในการสร้างสรรค์และจุดมุ่งหมายของการแสดงออก
3. วิเคราะห์การสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินถึงแนวความคิด โดยเฉพาะประเด็นที่มาของแนวความคิด ในการสร้างสรรค์ผลงาน กระบวนการสร้างสรรค์ โครงสร้าง รูปแบบ เทคนิค และวิธีการนำเสนอ วิเคราะห์ สังเคราะห์และเปรียบเทียบเนื้อหาความหมายด้านกายภาพ และผลลัพธ์ของงานโดยเริ่มต้นจากการนำข้อมูลที่รวบรวมจากศึกษาค้นคว้าในภาคเอกสาร จัดระเบียบและสรุปผล ตามแนวการวิจัยเชิงคุณภาพ
4. สรุปและอภิปรายสรุปผลการศึกษา ด้วยวิธีการจัดแสดงผลงานในรูปแบบนิทรรศการศิลปะ นำเสนอต่อสาธารณชน และประมวลผลจากเนื้อหา ความหมายและการนำเสนอผลงานด้านกายภาพ โดยการจัดทำรายงานผลการศึกษา

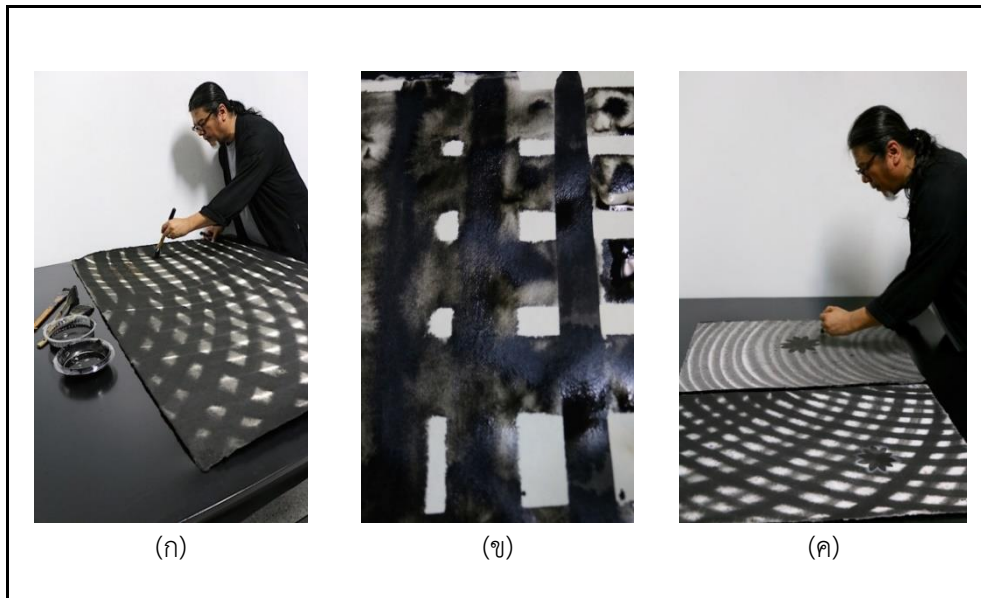
กระบวนการศึกษา

ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชุด การเดินทางเข้าสู่วิหารแห่งจิตมีการศึกษาค้นคว้าและทดลองเพื่อหาแนวทางการสร้างสรรค์ ซึ่งเกิดจากการฝึกตั้งสติบนฐานของการเคลื่อนไหวทางกายแสดงออกโดยการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกแบบฉับพลัน (ความรู้สึกสด-ใหม่) ด้วยวิธีการวาดเส้นและจิตรกรรมบนกระดาษ มีเป้าหมายเพื่อต้องการค้นพบสัมผัสของตนเอง มุ่งสู่ความเป็นอิสระจากความคิด พร้อมกับการศึกษาเรื่องจิตและกาย เพื่อเชื่อมโยงกับการภาวนาโดยการกำหนดลมหายใจเข้าและลมหายใจออก ซึ่งพบว่าเป็นหนึ่งในกลวิธีที่ทำให้มีสติสัมปชัญญะ บนฐานของความเคลื่อนไหวทางร่างกาย ผสานกับวิถีคิดตามหลักพุทธธรรมเสมือนเป็นทฤษฎีหรือแผนที่ในการเดินทางสู่กระบวนการสร้างสรรค์ พบว่าการเคลื่อนไหวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่ ไม่ว่าจะทางกาย ทางใจหรือในทางสัญลักษณ์ เป็นกระบวนการคลี่คลายอย่างไม่จบสิ้น และกล่าวได้ว่าชีวิตไม่ใช่ผลลัพธ์สุดท้าย แต่เป็นกระบวนการคลี่คลายต่อเนื่องตลอดเวลา และแนวคิดดังกล่าวก่อให้เกิดกระบวนการสถาปนาวิหารซึ่งเปรียบเสมือนสถานที่พักทางจิตวิญญาณขึ้นจากประสบการณ์ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อค้นหาสันติสุขภายในหรือการฝึกจิตใจให้เฉยชียุบร่าท่ามกลางปัจจัยแวดล้อมทางสังคมนับตั้งแต่การล้มตาดันนอน การเดินทาง การพบปะผู้คนและความเร่งรีบในการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งพบว่าชีวิตของคนเราเต็มไปด้วยความสลับซับซ้อน นอกจากปัจจัยภายนอกที่เร่งเร้าแล้ว สภาวะภายในจิตใจ ที่เกิดแต่ความหลงความคิด ที่ยึดมั่นในอัตตา ความปรารถนาที่ไม่มีวันจบสิ้น และแฝงไว้ซึ่งความหมายแห่งการดำรงอยู่ ส่งผลให้เกิดเป็นภาวะความกดดันจิตใจจากการงานและการใช้ชีวิต จึงกล่าวได้ว่าการศึกษาปรัชญาในพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญเนื่องด้วยพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการศึกษาถึงแก่นแท้ของชีวิต ทั้งนี้การครองสติและมีสมาธิเพื่อสร้างสันติสุขขึ้นภายในจิตใจนั้นเป็นสิ่งสำคัญ

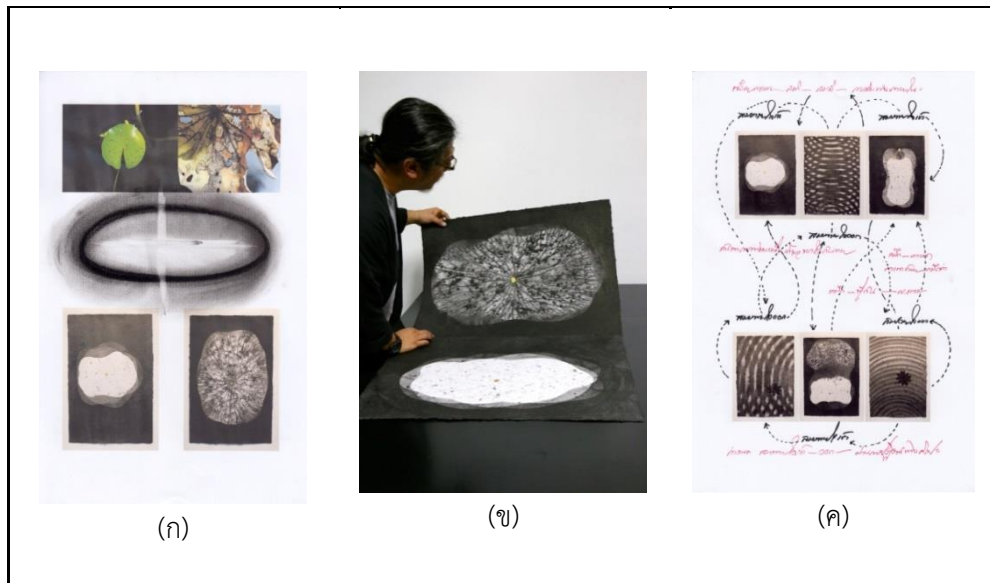
การใช้สติกำหนดดูสิ่งใด ๆ ก็ตามที่ผุดขึ้นมาในระหว่างสมาธิ ทำให้แลเห็นว่ากระบวนการทางความคิดนี้เป็นสิ่งที่ไม่เที่ยงแท้ถาวร และในช่วงระยะเวลาหนึ่งจะเริ่มตระหนักได้ว่าไม่มีความเที่ยงแท้ถาวร ในทุกสรรพสิ่ง

ด้วยเช่นกัน การฝึกสติเช่นนี้หมายถึงการสร้างสันติสุขขึ้นภายในจิต ความหมายของสันติสุขในที่นี้ ก็คือ การฝึกจิตใจอันเปลี่ยวพวยศให้สงบเบื้องลง เพื่อจะได้ตื่นตัวและสามารถสัมผัสถึงตนเองได้ ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นการเดินทางเข้าสู่วิหารแห่งจิต

การสร้างสรรคผลงานในแต่ละชุด มีกระบวนการวิธีการสร้างสรรค์ตามกรอบระยะเวลาการดำเนินงานตามปีการศึกษา โดยเริ่มต้นจากการปฏิบัติงานวาดเส้นและจิตรกรรมด้วยสีอะคริลิกหมึกดำบนกระดาษ ควบคู่ไปกับการพัฒนาแนวความคิด กล่าวคือปีการศึกษา 2556 เตรียมศิลปนิพนธ์ เป็นจุดเริ่มต้นการศึกษาค้นคว้าและทดลอง มีผลงานทั้งสิ้นจำนวน 8 ชุด และปีการศึกษา 2557 ผลงานศิลปนิพนธ์มีผลงานจำนวน 7 ชุด เป็นช่วงการพัฒนาสร้างผลงานผลงานวาดเส้นและจิตรกรรม ตลอดจนกระบวนการวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานต่อเนื่องไปจนถึงปีการศึกษา 2558 ประกอบด้วยผลงาน 2 ชุด รวมจำนวนผลงานทั้งสิ้น 17 ชุด ดังตัวอย่างกระบวนการสร้างผลงาน (ภาพที่ 1) และภาพตัวอย่างกระบวนการสังเคราะห์ผลงาน (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 1 แสดงภาพตัวอย่างกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน
(ก) หมึกดำและฟู่กัน (ข) คราบร่องรอยหมึกดำ (ค) การสร้างผลงานจิตรกรรม

ภาพที่ 2 แสดงภาพตัวอย่างที่มาของรูปทรงและกระบวนการสังเคราะห์ผลงาน

(ก) ใบบัว (ข) การสังเคราะห์ (ค) บันทึกการวิเคราะห์

อย่างไรก็ดีได้มีการนำผลงานสร้างสรรค์ดังกล่าว จัดแสดงในรูปแบบนิทรรศการ โดยทำการติดตั้ง และเปิดแสดงภายในหอศิลป์คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์เจ้าฟ้า โดยมีกระบวนการนำเสนอผลงานในรูปแบบจัดวางและติดตั้งปรับเปลี่ยนไปตามขนาดของพื้นที่ อาศัยหลักการของการจัดวาง (Installation Art) โดยเน้นให้ผลงานมีความสัมพันธ์กับพื้นที่ซึ่งเป็นพื้นที่เฉพาะ จัดขึ้นในห้องจัดแสดงที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ปิด มีขอบเขตจำกัดและให้ความสำคัญกับการประกอบส่วนต่าง ๆ และการจัดการสภาพแวดล้อมทั้งหมด โดยไม่ได้เน้นที่ผลงานชิ้นใดชิ้นหนึ่งเท่านั้น เช่นเดียวกับจิตรกรรมฝาผนังในที่มีลักษณะการจัดวาง โดยคำนึงถึงองค์รวมตามหลักการในการจัดวาง เป็นงานศิลปะที่ทำให้คนดูได้รับประสบการณ์ร่วมและมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ในบริบทที่ผลงานศิลปะอยู่แวดล้อมตัวผู้ชม ณ ขณะเดียวกันผู้ชมได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของผลงาน ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญกล่าวคือ ความเฉพาะเจาะจงเลือกสรรพื้นที่ซึ่งมีนัยยะสำคัญ และต้องการความเฉพาะเจาะจง เพื่อใช้ความหมายที่มีอยู่ให้ตอบสนองต่อแนวคิดและความมุ่งหมายในการสร้างกายภาพและการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผลงานกับพื้นที่และผู้ชมให้เกิดองค์รวมเป็นสำคัญ

ผลการศึกษา

การสร้างผลงานจิตรกรรมชุด การเดินทางเข้าสู่วิหารแห่งจิต เสมือนการค้นหากจุดเริ่มต้นของการสร้างสรรค์หรือความเป็นไปได้ใหม่จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งนี้ ได้มีการศึกษาเรียนรู้ถึงกระบวนการสร้างผลงานของศิลปินที่เกี่ยวข้อง โดยการนำมาวิเคราะห์ถึงแนวความคิด รูปแบบ วิธีการ และการนำเสนอผลงาน ซึ่งผู้สร้างสรรค์มีความปรารถนาที่จะพัฒนาแนวความคิดและกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะของตน ให้มีความ

สมบูรณ์เป็นระเบียบแบบแผน มุ่งเน้นพัฒนาการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจากแบบแผนที่ตนเองปฏิบัติ และสำรวจเข้าไปถึงกระบวนการสร้างสรรค์ของตนเองจากอดีตจนถึงปัจจุบันเปรียบเป็นการทบทวนโลกทัศน์ทางจิตวิญญาณเพื่อก้าวข้ามรูปแบบภายนอกที่ห่อหุ้มความคิดและข้ามพ้นความคิดที่ยึดติดแบบตายตัวสู่กระบวนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาวิธีการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในระดับที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ผลของการศึกษาพบว่า เนื้อหาและรูปแบบของผลงานจิตรกรรมชุดการเดินทางเข้าสู่วิหารแห่งจิตสื่อถึงการเคลื่อนไหวที่มาจากความรู้สึกภายในของผู้สร้างสรรค์ ด้วยหมึกที่ใช้วาดภาพมีสีดำเป็นหลัก ความเหลวของหมึกดำอยู่ในพู่กันพร้อมที่จะไหลซึมลงในเนื้อกระดาษสีขาว ความสว่างและความมืด เนื้อที่ว่างและพื้นที่ภาพขนาดเล็กใหญ่และทิศทางของฝีแปรงที่ป่าด่าบัย องค์ประกอบทั้งหมดนั้นมีการวาดเส้น เป็นวิธีการสำคัญที่สามารถเชื่อมโยงกับจิตรกรรม เสมือนเป็นวิธีการบันทึกและสร้างสรรค์ได้อย่างตรงใจ ทั้งนี้ ผู้สร้างสรรค์มีความคาดหวังถึงการค้นพบองค์ความรู้และเทคนิควิธีการที่แตกต่างกันออกไป อีกทั้งยังสามารถสื่อถึงเรื่องราวและเนื้อหาได้ตามความต้องการ

1. การนำเสนอผลงานในห้องจัดแสดงภายในหอศิลป์คณะจิตรกรรมประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาพที่ 3 ภาพตัวอย่างผลงานติดตั้งบนผนังในห้องจัดแสดงภายในหอศิลป์ คณะจิตรกรรมประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชื่อภาพ การเดินทางเข้าสู่วิหารแห่งจิต

เทคนิค หมึกดำ, ถ่าน, ทองคำเปลวบนกระดาษ

ขนาด 315x500 เซนติเมตร (ขนาดปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมของพื้นที่)

ปี พ.ศ. 2557

(ก) ผลงานบนผนังมุมมองที่ 1 (ข) ผลงานบนผนังมุมมองที่ 2

ด้านกายภาพ ผลงานติดตั้งบนผนังในห้องจัดแสดงโดยการเรียงต่อกัน(ภาพที่ 3) ซึ่งให้ความสำคัญกับการประกอบส่วนต่าง ๆ และการจัดการสภาพแวดล้อมโดยไม่ได้เน้นที่ผลงานชิ้นใดเป็นพิเศษ เช่นเดียวกับแนวคิดในจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ หรือสถาปัตยกรรมในศาสนาต่าง ๆ ที่มักจะมีลักษณะการจัดวางทุกอย่างโดยคำนึงถึงองค์รวม จำนวนผลงานที่ปรากฏ 90 ชิ้น โดยการคลี่คลายรูปทรงจากฝักบัวและริ้วของคลื่นขึ้นเป็นรูปลักษณะใหม่ จากการประกอบกันของผลงานมีรูปแบบกึ่งนามธรรมและนามธรรมด้วยกระบวนการวิธีการสร้างพื้นผิวโดยการสลัดสีและหมึกดำ ที่นำมาใช้ในการสร้างร่องรอยภายในภาพ พบว่าปรากฏผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึกจากการเน้นกระบวนการวาดเส้นและการสร้างร่องรอยพื้นผิว ที่เชื่อมประสานซึ่งอารมณ์ความรู้สึกตอบสนองต่อการทำสมาธิแบบเคลื่อนไหวเหมือนกับกระบวนการภาวนา ดังที่ Arthur Zajonc (2556: 56) ได้กล่าวไว้ว่า การภาวนาคือการเตรียมความพร้อมให้กับชีวิต เราจะกลับมาสู่ตนเองอย่างลึกซึ้ง ตื่นรู้มากขึ้น และยืนยันถึงการเชื่อมโยงกับความไร้ขอบเขตกับความลึกลับของธรรมชาติในตัวเราวิธีการติดตั้งผลงานบนผนังจะเน้นการปะทะทางสายตาของผู้ดู ให้เข้าถึงในเชิงประจักษ์ต่อความละเอียดอ่อนซับซ้อน เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ดูจากโลกแห่งวัตถุ ให้ตระหนักถึงเนื้อหาความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับธรรมชาติ เพื่อนำสู่การตั้งคำถามและให้คำตอบระหว่างผู้ดูกับผลงาน ประหนึ่งการเดินทางกลับบ้านคือเรือนกายเปรียบเสมือนวิหารอันเป็นที่พักของจิตในแต่ละบุคคล

แนวความคิดและเนื้อหา รูปทรงจากธรรมชาติได้แก่ ใบบัว ฝักบัว ดอกบัว เป็นตัวเชื่อมต่อหรือเป็นทางให้จิตรับรู้ บนฐานของการเจริญภาวนา เชื่อมต่อผลงานในแต่ละชิ้นบนผนังเหมือนลมหายใจเข้า-ออก เปรียบได้กับการก้าวของความรู้จักตัวด้วยสติสัมปชัญญะ เพื่อตระหนักถึงความไม่เที่ยงแท้ที่แผ่ซ่านอยู่ในทุกสรรพสิ่ง ผลงานมีรูปลักษณะที่คลี่คลายไปจากธรรมชาติ จนกลายเป็นรูปลักษณะใหม่ที่สื่อความหมายหรือสะท้อนเรื่องราวในเชิงสัญลักษณ์ สื่อถึงความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องและองค์ประกอบต่าง ๆ ของชีวิต การเคี้ยวกรำพลังงานชีวิตที่เป็นไปในทุกขณะแห่งการเคลื่อนไหว ตามกรอบแนวคิด หัวใจสำคัญของการสร้างสรรค์ คือความไม่เที่ยงแท้ทุกสรรพสิ่งล้วนมีการเปลี่ยนแปลง

สัญลักษณ์ การติดตั้งผลงานบนผนังขนาดใหญ่เสมือนเป็นการจำลองสระบัวขนาดใหญ่ในเชิงสัญลักษณ์รายละเอียดของผลงานบรรจุเนื้อหาสะท้อนนัยยะจากธรรมชาติ เน้นการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกให้เห็นความจริงในธรรมชาติ การเป็นหนึ่งเดียวกับกระแสธรรมชาติ แทนคำอธิบาย โดยเนื้อหาเป็นการละวางความคิดเรื่องการมีอยู่หรือไม่มีอยู่อย่างไรนั่นเอง ดังนั้นในภาคปฏิบัติจึงมุ่งเน้นสู่การเร้าความรู้สึกตัวสภาพรู้ตัว (Knowingness Nature) เป็นหลัก (Kovit Anakechai, 2553: 17) โดยภาพรวมของผลงานแสดงถึงรูปทรงจากธรรมชาติได้แก่ ใบบัว ฝักบัว ดอกบัว คือสิ่งที่คนทั้งหลายสามารถเข้าใจรู้สึกซาบซึ้งและมีความผูกพัน ภาพเขียนถูกวาดให้มีความประสานกลมกลืนด้วยวิธีการที่ไม่มีการกำหนดระดับตา และมุมมองที่แน่นอนการใช้ช่องว่างแบบเปิด ระหว่างรูปทรงที่มีการลดทอน คลี่คลาย เชื่อมต่อกัน แสดงพลังธรรมชาติและควมมีชีวิตที่แทรกอยู่ในสรรพสิ่งผ่านผลงานจิตรกรรมขนาดใหญ่บนผนัง

2. การนำเสนอผลงานในห้องจัดแสดงภายในหอศิลป์หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ภาพที่ 4 ภาพตัวอย่างผลงานติดตั้งบนผนังในห้องจัดแสดงภายในหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ

ชื่อภาพ การเดินทางเข้าสู่วิหารแห่งจิต

เทคนิค หมึกดำ, ถ่าน, ทองคำเปลวบนกระดาษ

ขนาด ขนาดปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมของพื้นที่

ปี พ.ศ. 2557

(ก) ผลงานบนผนังมุมมองที่ 1 (ข) ผลงานบนผนังมุมมองที่ 2

(ค) ผลงานบนผนังมุมมองที่ 3 (ง) ผลงานบนผนังมุมมองที่ 4

ด้านกายภาพ ผลงานประกอบด้วยการติดตั้งบนผนังและพื้น โดยการเรียงต่อกัน ในพื้นที่ของห้อง แสดงผลงาน หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ (ภาพที่ 4) มีการจัดวางผลงาน ไปพร้อมกับการสังเคราะห์ โดยการคัดเลือกและเรียงลำดับให้มีความประสานกลมกลืนด้วยวิธีการไม่กำหนดระดับตาและมุมมองที่แน่นอน การใช้เงาของพื้นที่ว่างเป็นแบบเปิดด้วยรูปที่เชื่อมต่อกันด้วยจำนวนผลงาน 300 ชิ้น โดยอาศัยการจัดวางเต็มพื้นที่ (Enchantment Filled Space Installation) เพื่อให้ผู้ดูเกิดการไตร่ตรอง (Meditate) ผ่านผัสสะทางกายภาพ จากประสบการณ์ที่สัมผัสจังหวะของธรรมชาติและผ่านสัมผัสการรับรู้และการเชื่อมประสานอารมณ์ความรู้สึกตอบสนองของภาพในแต่ละชั้นเรียงต่อกัน ประหนึ่งให้ผู้ชมเกิดประสบการณ์ในการทำสมาธิแบบเคลื่อนไหวในขณะดูผลงาน

แนวความคิดและเนื้อหา เป็นการสะท้อนการรวมตัวกันของกฎธรรมชาติ ที่เสริมสร้าง และเอื้อประโยชน์ต่อกัน ด้านหนึ่งสะท้อนถึงพลังทางศิลปะอันเป็นสารัตถะในโลกแห่งวัตถุและในอีกด้านหนึ่งแสดงพลังธรรมชาติและความมีชีวิตที่แทรกอยู่ในสรรพสิ่งผ่านผลงานจิตรกรรม สื่อความหมายถึง สามัญลักษณะกฎธรรมชาติของสรรพสิ่ง คือ อนิจลักษณะความไม่เที่ยง ทุกสิ่งในโลกย่อมมีการแปรเปลี่ยนไปเป็นธรรมดา ด้วยการติดตั้งผลงานบนผนังและพื้น สะท้อนนัยยะการถ่ายทอดแบบจากธรรมชาติเพื่อเน้นให้เห็นความจริงในธรรมชาติแทนคำอธิบาย และเป็นอุบายให้ผู้ดูสามารถสัมผัสเข้าใจถึงความเคลื่อนไหว ความเสื่อมสลายและการแปรเปลี่ยนของสรรพสิ่ง ดังที่ Jiddu Krishnamurti (2555: 20) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อท่านให้ความใส่ใจอย่างสมบูรณ์กับสิ่งหนึ่งสิ่งใด เมื่อนั้นความเยียบสมบูรณ์จะเกิดขึ้น และในความใส่ใจเช่นนั้น มันจะปราศจากขอบเขต มันจะปราศจากศูนย์กลาง คือ ตัวฉันซึ่งกำลังรับรู้ หรือใส่ใจ ความใส่ใจเช่นนั้นคือภาวะแห่งการภาวนา

สัญลักษณ์ รูปทรงจากธรรมชาติได้แก่ ใบบัว ฝักบัวและดอกบัวที่ติดตั้งบนผนังและพื้น เปรียบเสมือนห้วงน้ำที่ประกอบด้วยศักยภาพอันเป็นนามธรรมของปรากฏการณ์ ร่องรอยของพื้นผิวในผลงาน สะท้อนความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องขององค์ประกอบต่าง ๆ สื่อความหมายถึงความไม่สมบูรณ์ สรรพสิ่งล้วนเป็นเพียงเรื่องชั่วคราวแปรเปลี่ยนไม่มั่นคงผ่านรูปทรงสัญลักษณ์ของดอกบัว ฝักบัวและใบบัว ตลอดจนริ้วของคลื่นเปรียบห้วงน้ำ คลื่นคลายและลดทอนไปสู่รูปแบบนามธรรม จากร่องรอยพื้นผิวที่ฝูกร้อนและหยาบกระด้าง เชื่อมโยงการตีความหรือแปรความหมายถึงความว่างเปล่าของสรรพสิ่ง ล้วนเป็นความจริงแท้แน่นอน สะท้อนเนื้อหาภาวนาแห่งการเปลี่ยนแปลงเลื่อนไหลไปตามเหตุปัจจัย รูปทรงต่าง ๆ ในผลงานมีรูปลักษณ์ที่คลื่นคลายไปจากธรรมชาติเป็นทั้งแก่นสารและสาระแห่งปรากฏการณ์ จนกลายเป็นรูปลักษณ์ใหม่สื่อความหมายสะท้อนเรื่องราวในเชิงสัญลักษณ์ สะท้อนความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องและองค์ประกอบต่าง ๆ ของชีวิต

3. การนำเสนอผลงานในห้องจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ (หอศิลป์เจ้าฟ้า)

ภาพที่ 5 ภาพตัวอย่างผลงานติดตั้งบนผนังในห้องจัดแสดงภายในหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
ชื่อภาพ การเดินทางเข้าสู่วิหารแห่งจิต
เทคนิค หมึกดำ, ถ่าน, ทองคำเปลวบนกระดาษ
ขนาด ขนาดปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมของพื้นที่
ปี พ.ศ. 2558
(ก) ภาพผลงานมุมมองที่ 1 (ข) ภาพผลงานมุมมองที่ 2

ด้านกายภาพ การนำเสนอผลงานจะใช้ความประสานกลมกลืนด้วยวิธีการที่ไม่มีการกำหนดระดับตาและมุมมองที่แน่นอนระหว่างผนังและพื้นซึ่งเชื่อมต่อกันด้วยจำนวนผลงาน 300 ชิ้น ในพื้นที่ของห้องแสดงผลงานหอศิลป์พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์เจ้าฟ้า (ภาพที่ 5) การคลี่คลายรูปทรงจากฝักบัวและริ้วของคลื่นผ่านอารมณ์ความรู้สึก การสัมผัสถึงลมหายใจเข้าออกเสมือนการสวดมนต์ภาวนาหรือการนับลูกประคำ ส่งผลให้ผลงานปรากฏรูปแบบนามธรรมด้วยการเชื่อมประสานซึ่งความรู้สึกเคลื่อนไหว กระบวนการจัดวางผลงานไปพร้อมกับการสังเคราะห์โดยการคัดเลือกเรียงลำดับเพื่อให้ผู้ดูเกิดการไตร่ตรอง (Meditate) ผ่านผัสสะทางกายภาพจากประสบการณ์ที่ซับซ้อนจังหวะของธรรมชาติ ผ่านสัมผัสการรับรู้และการเชื่อมประสานซึ่งอารมณ์ความรู้สึก ด้วยภาพในแต่ละชั้นเรียงต่อกันประหนึ่งการทำสมาธิแบบเคลื่อนไหวโดยการจัดวางบนผนังและพื้นภายในห้องจัดแสดง

แนวความคิดและเนื้อหา แสดงพลังธรรมชาติและควมมีชีวิตและสะท้อนนัยยะจากธรรมชาติ เพื่อเน้นให้เห็นความจริงที่ผู้ดูสามารถสัมผัส เข้าใจและรู้สึกซาบซึ้งในสสารที่ตระกอบอยู่ในสรรพสิ่ง ผ่านผลงานจิตรกรรมแทนคำอธิบายด้วยการติดตั้งผลงานบนผนังและพื้น สื่อความหมายถึงการใคร่ครวญ และยอมรับสามัญลักษณะกฎธรรมชาติของสรรพสิ่ง คืออนิจลักษณะความไม่เที่ยง การเรียนรู้และเติบโตทางจิตท่ามกลางแรงบีบคั้น

ที่มองไม่เห็นและการตรึงตรอง (Meditate) ยอมรับความจริงให้ได้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างไม่ควรยึดมั่นถือมั่น ทุกสิ่งในโลกย่อมมีการแปรเปลี่ยนไปเป็นธรรมดา

สัญลักษณ์ การวาดด้วยหมึกดำ ถ่าน (Charcoal) และรูปทรงจากธรรมชาติที่ได้แก่ ดอกบัว ฝักและใบบัว มีรูปลักษณะที่คลี่คลายกลายเป็นรูปลักษณะใหม่ สามารถสื่อความหมายหรือสะท้อนเรื่องราวในเชิงสัญลักษณ์ที่สื่อถึงสามัญลักษณ์กฎธรรมดาของสรรพสิ่ง คือ อนิจลักษณะ ความไม่เที่ยงสะท้อนความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องและองค์ประกอบต่าง ๆ ของชีวิตที่นำมาเป็นปัจจัย ในการการตรึงตรอง (Meditate) ยอมรับความจริง รูปทรงฝักบัวและริ้วของคลื่นสื่อสารเชื่อมโยงถึงกระแสธรรมธรรมชาติ และในสาระัตถะของผลงาน เมื่อนำมาวางเรียงต่อกันสามารถสะท้อนเนื้อหาของ การเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไป จากรูปธรรมคลี่คลายไปถึงนามธรรม เชื่อมโยงเนื้อหาจาก จุด เส้น สี และพื้นที่ว่างพื้นผิวโดยการสลัดสีและหมึกดำ ร่องรอยภายในภาพก่อให้เกิดความคิดคำนึงถึงการเปลี่ยนผ่านของฤดูกาล ความแปรเปลี่ยนของสรรพสิ่งทำให้ระลึกและมองความตายได้ว่าเป็นการเริ่มต้นใหม่ตามกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินไปตลอดเวลา กระบวนธรรมดังกล่าวนั้น เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการครุ่นคิดและประเมินสถานการณ์ที่กำลังเผชิญ เพื่อตั้งขึ้นต่อความเป็นจริงตรงหน้าด้วยการตรึงตรึงเพ่งพินิจ (Contemplation) โดยวิธีการสังเกตซึ่งอาศัยทักษะในการสร้างพลังความจดจ่อร่วมกับการสร้างจินตนาการ

สรุปผลการสร้างสรรค์ อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การสร้างสรรคผลงานจิตรกรรมชุดการเดินทางเข้าสู่วิหารแห่งจิตมีวัตถุประสงค์ คือ การศึกษาเพื่อเข้าถึงความจริงของสรรพสิ่ง และแปรสู่กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่เป็นความจริงใหม่ของผู้สร้างสรรค์ ผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า หลักพุทธธรรมของพุทธศาสนาสามารถเป็นแผนที่ในการเดินทาง และเป็นบานประตูที่เปิดเพื่อเข้าถึงโลกแห่งความจริงหรือสัจธรรมและการยอมรับในกฎธรรมชาติโลก เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาทุกสรรพสิ่งล้วนแปรเปลี่ยน แตกดับสูญสลายและพลิกฟื้นขึ้นใหม่ และสาระัตถะของชีวิตกับการดำรงอยู่ก็คือการเคลื่อนไหวแปรเปลี่ยนเปรียบเสมือนชีวิตกับการเดินทาง ส่วนการเข้าถึงความจริงหรือกฎธรรมชาติดังกล่าวต้องอาศัยระยะเวลาในการเรียนรู้ เข้าใจ เข้าถึง ยอมรับ และใช้ประโยชน์จากความรู้นั้น

การปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ โดยมีหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือ และเป็นสิ่งโน้มนำใจดังที่ Phra-thrrm-kosa-caryngeu Buddhadasa Bhikkhu 2558: 54) ได้กล่าวไว้ว่า ธรรมะ ในฐานะที่เป็นเครื่องมือ หมายถึงเครื่องมือทางจิต ทางวิญญาน เพื่อเข้าใจ เข้าถึงและยอมรับในกฎธรรมชาติ ซึ่งกล่าวได้ว่าธรรมทั้งหลายนั้นเป็นสภาวะของความธรรมดาตามที่ Reginald Ray (2556: 35) ได้กล่าวไว้ว่า ชีวิตคือพื้นที่ว่างของการเรียนรู้ เมื่อเราพร้อมที่จะเผชิญกับความไม่รู้ในทุกขณะของชีวิต เราก็จะตื่นรู้ ดังนั้นการที่จะเข้าใจความหมายได้ถูกต้องและครบถ้วน จะต้องรู้จักกฎความสัมพันธ์กันของธรรมชาติหรือสภาวะอื่นๆ ทั้งหลายซึ่งเป็นสัจธรรม ธรรมะในความหมายที่แสดงถึงพื้นฐานการดำรงอยู่ของความคิด การรับรู้ ประสาทสัมผัสและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและขยายคลี่คลายไปกับการพัฒนาชีวิต จิตวิญญาน โดยเฉพาะการเชื่อมโยง และแปรความหมายของชีวิต ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ซึ่งนับได้ว่าการโน้มนำธรรมะมาเป็นแผนที่ในการเดินทางของชีวิตและการสร้างสรรค์เป็นอุปายอันแยบคายสำหรับความพยายามในการ

ปรับสมดุลชีวิตในทุกด้าน โดยเฉพาะระหว่างความเจริญทางวัตถุกับการปลูกฝังคุณค่าทางจิตวิญญาณให้แก่ชีวิต ด้วยการฟื้นฟูคุณค่าภายในของจิตใจให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น สำหรับการครองตนในโลกปัจจุบันได้อย่างมีสันติสุข ธรรมะตั้งอยู่ในฐานะเป็นดวงประทีปส่องไฟให้คนเดินทาง (Phra-thrrm-kosa-caryngeu Buddhadasa Bhikkhu, 2558: 22)

ผลงานจิตรกรรมชุดการเดินทางเข้าสู่วิหารแห่งจิต มีผลงานทั้งสิ้นจำนวน 17 ชุด โดยเริ่มต้นจากการศึกษาที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2556 การเตรียมศิลปนิพนธ์ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นการศึกษาค้นคว้าและทดลองเพื่อหาแนวทางการสร้างสรรค์ เปรียบเสมือนการเริ่มต้นการตั้งคำถาม ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในผลงาน และในขณะเดียวกัน เป็นกรขบคิดถึงคำตอบเพื่อทำความเข้าใจในสิ่งที่แสดงออก จึงพบว่าในช่วงปีการศึกษาที่ 1 มีคำถามผ่านรูปสัญลักษณ์ที่ปรากฏในผลงานให้ขบคิด นับตั้งแต่วัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์ถึงความเชื่อมโยงกับแนวความคิดและการแสดงออก

การสร้างผลงานศิลปนิพนธ์ในภาคการศึกษาที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2557 เปรียบเสมือนเป็นช่วงเวลาของการตอบคำถามและการยืนยันถึงกระบวนการวิธในการสร้างสรรค์ที่มีคำตอบชัดเจนยิ่งขึ้น พบว่ามีคำถามหรือข้อสงสัยต่อกระบวนการวิธีและแนวทางของการสร้างสรรค์น้อยลง การคิดสรรค์วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างผลงานมีความจำเพาะและตรงต่อความต้องการมากขึ้นรวมถึงการลดทอนรูปสัญลักษณ์ที่ไม่มีความจำเป็นให้เหลือเพียงการสื่อสารด้วยคุณลักษณะของเส้นและค่าน้ำหนักอ่อน-แก่ของสีขาว-ดำที่เรียบง่าย เปรียบเสมือนการเดินทางที่ค้นพบความพอใจในสิ่งที่ เป็น ปลดความคิดปรุงแต่งและความซับซ้อนเชิงเทคนิคออกไป มุ่งเน้นการปฏิบัติย้อนกลับสู่ธรรมชาติเดิมแท้เป็นสำคัญ

ภาคการศึกษาที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2558 เป็นช่วงที่แสดงถึงพัฒนาการและแนวความคิดตลอดจนกระบวนการวิธในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างต่อเนื่องเป็นความสูงอมของประสบการณ์ และวิธิต่างบางอย่างในการนำเสนอผลงานได้ตรงตามเป้าหมายที่วางไว้โดยสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

เนื้อหาและความหมาย จากการศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาและความหมายของผลงานจิตรกรรมชุดการเดินทางเข้าสู่วิหารแห่งจิต พบว่าปรัชญาศิลปะเป็นเรื่องเดียวกันกับปรัชญาชีวิต อุดมคติเดียวกันที่เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตและความเชื่อทางศาสนา เนื้อหาของผลงานจิตรกรรมมีความเชื่อมโยงกับเทคนิค และวิธีการในเขียนภาพจิตรกรรมหมึกดำ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของจักรวาลในความประสานกลมกลืนและสมบูรณ์เป็นหลักสำคัญและเป็นต้นกำเนิดแนวความคิดในการแสดงออก สะท้อนสภาวะการเข้าถึงกฎของธรรมชาติมีเนื้อหาแสดงถึงสภาวะธรรมอันสอดคล้องกับจังหวะตามธรรมชาติ กล่าวคือศิลปะภาพวาดคือสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึง “สัจธรรม” คุณค่าทางสุนทรียภาพในจิตรกรรม มีความหมายถึงจิตวิญญาณที่แสดงออก ผ่านรูปทรงเชิงสัญลักษณ์ที่มีสุนทรียภาพ สะท้อนวุฒิภาวะทางจิตวิญญาณ อันเป็นกระบวนการของการดำรงอยู่อย่างประสานกลมกลืนโดยสมบูรณ์กับวิถีของโลก สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมตามแนวปฏิจจสมุปาบาท และไตรลักษณ์ กล่าวคือ ตัวตนที่ยึดไว้ไม่มีจริงเป็นเพียงกระแสของรูปธรรมและนามธรรมส่วนย่อยจำนวนมากที่สัมพันธ์เนื่องอาศัยกันเป็นเหตุปัจจัยสืบต่อกัน เกิดขึ้นและเสื่อมสลายเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาเนื้อหาและความหมายในผลงานจิตรกรรม ชุด การเดินทางเข้าสู่วิหารแห่งจิต มุ่งเน้นสาระของจิตวิญญาณและพลังที่เชื่อมโยง ความหมายของสิ่งต่าง ๆ การลดทอน คลี่คลายผลงานเป็นรูปสัญลักษณ์ต่างในผลงานด้วยหมึกดำบนกระดาษ เป็นการเน้นให้เห็น

ความจริงในธรรมชาติเพราะเป็นสิ่งที่คนทั้งหลายสามารถเข้าใจรู้สึกซาบซึ้งและมีความผูกพัน ซึ่งภาพรวมของผลงานและการนำเสนอ ถูกจัดวางให้มีความประสานกลมกลืนไม่มีส่วนหนึ่งส่วนใดในภาพเขียนที่โดดเด่นกว่าส่วนอื่น ผู้ชมจะสัมผัสได้ถึงความเชื่อมโยงและต่อเนื่องขององค์ประกอบในภาพ และนอกจากนี้ ยังสะท้อนเนื้อหาและความหมายในเรื่องธรรมชาติกับความแปรเปลี่ยน ผู้สร้างสรรค์ให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบในภาพ เน้นการเปิดโอกาสให้ผู้ชมจินตนาการร่วมไปกับภาพเขียนและตระหนักถึงภาวะชั่วคราวของสิ่งต่าง ๆ การคำนึงถึงความสอดคล้องสัมพันธ์ระหว่างที่ว่างเวลาและมิติในการมองสู่การเน้นถึงเรื่องของความไม่คงทนและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งในโลกแห่งปรากฏการณ์

กล่าวได้ว่าการที่ผู้สร้างสรรค์วางรูปทรงลงไปเพื่อให้พื้นที่เด่นในทางองค์ประกอบศิลป์และสุนทรีย์ภาพนั้นสอดคล้องกับกรรมวิธีในการวาดภาพ กล่าวคือภาพเขียนในแต่ละภาพสะท้อนถึงสิ่งที่อยู่ รายรอบตัว สื่อความหมายในเรื่องการยอมรับภาวะชั่วคราวที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติของ ทุกสรรพสิ่ง ได้ก่อรูปพื้นฐานอุดมคติ ดังเช่นที่ปรากฏในผลงานของศิลปิน คามิน เลิศชัยประเสริฐ ที่สร้างสรรค์ผลงานมีเนื้อหาและความหมายสอดคล้องกับมุมมอง ในบทบาทของมนุษย์ มิใช่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือ ชัดเกลารธรรมชาติ แต่มีจุดมุ่งหมายคือการไหลเลื่อนไปกับมัน และผลงานจิตรกรรมเกี่ยวพันกับการแปรเปลี่ยนของฤดูกาลของศิลปิน สมบูรณ์ หอมเทียนทอง ซึ่งสะท้อนความหมายถึงสรรพสิ่งล้วนเป็นเพียงเรื่องชั่วคราว แปรเปลี่ยนไม่มั่นคง และย้ำเตือนให้เห็นว่าทุกสรรพสิ่งล้วนพึ่งพาอาศัยกันความจริงเป็นเพียงความว่างเปล่า ของความมั่นคงและตัวตนที่ดำรงอยู่อย่างอิสระ ศิลปินสร้างภาพวาดให้เป็นจินตนาการที่ไม่ต้องการคำอธิบาย ดังคำกล่าวว่า เต่า ที่แท้จริงไม่อาจอธิบายเป็นคำพูดหรือมองเห็นเป็นตัวตนได้ จิตรกรจึงเขียนภาพนามธรรมที่มีลักษณะสำคัญ กล่าวคือ ภาพไม่มีการกำหนดระดับตาและมุมมองที่แน่นอน และพบว่ามีการใช้ช่องว่าง เป็นแบบเปิด ปรากฏค่าน้ำหนักอ่อน-แก่ในภาพที่เชื่อมต่อกันเป็นวิธีการที่ศิลปินสื่อความคิดเรื่องพลังธรรมชาติและความมีชีวิตที่แทรกอยู่ในสรรพสิ่งและภาพบรรยากาศความว่างเปล่ากลายเป็นสิ่งสำคัญที่จิตรกรแสวงหา เพื่อสะท้อนถึงความมีชีวิตของวิญญาณในผลงานจิตรกรรมและสื่อสารนั้นมายังผู้ชมด้วยพลังอำนาจในการปลุกเร้าความรู้สึกร่วมเป็นหนึ่งเดียวกับจิตรกรผู้วาด เป็นต้น

ด้านกายภาพ จากการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานชุด การเดินทางเข้าสู่วิหารแห่งจิต พบว่าด้านกายภาพทัศนธาตุทางศิลปะและความหมายเนื้อหาในผลงาน ตลอดจน แนวคิดและกระบวนการวิธีในการนำเสนอผลงานศิลปินพจน์นั้น มีการประยุกต์ใช้การภาวนาแบบเคลื่อนไหว (Dynamic Meditation) เป็นการเปิดให้จิตรับรู้และตื่นตัว (Alertness) ตามที่อาร์มณเข้ามาปะทะ การเจริญสติแบบเคลื่อนไหวจึงมีความหมายถึงการมีสติ ในขณะที่มีอากาเคลื่อนไหว ทั้งทางกายและจิตใจ ไม่มุ่งกระทำเพื่อให้เกิดสมาธิ แต่เป็นการเคียวกรำพลังงานชีวิต ที่เป็นไปในทุก ๆ ขณะแห่งการเคลื่อนไหว ตามกรอบแนวคิดอันเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างสรรค์ ดังเช่นผลงานของมณฑิร บัญญา และ สุธี คุณาวิชยานนท์ ที่สะท้อนปรัชญาในพุทธศาสนาถึงความไม่เที่ยงแท้ของสรรพสิ่ง ซึ่งสภาวะนี้รวมไปถึงจักรวาลตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งมหาคอนโลก ความไม่เที่ยงแผ่ซ่านอยู่ในทุกสรรพสิ่งล้วนตกอยู่ภายใต้ความผันแปรไม่แน่นอน

อย่างไรก็ดีผลจากการศึกษา พบว่าผู้สร้างสรรค์ได้รับแรงคล้อยทางเทคนิควิธีการในการสร้างสรรค์จากผลงานจิตรกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับเทคนิคและวิธีการในเขียนภาพจิตรกรรมหมึกดำ จากปรัชญาความเชื่อ

ของลัทธิเต๋าและนิกายเซน ที่แสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของจักรวาล ความประสานกลมกลืนและสมบูรณ์ เป็นหลักการสำคัญและเป็นต้นกำเนิดแนวความคิดในการแสดงออก สะท้อนสภาวะการเข้าถึงกฎของธรรมชาติ ดังเช่นในผลงานของศิลปิน ชลูด นิ่มเสมอ ที่มีเนื้อหาแสดงถึงสภาวะธรรมสอดคล้องกับจังหวะตามธรรมชาติ กล่าวคือ ศิลปะภาพวาดคือสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึง “สัจธรรม” ให้ความหมายถึงจิตวิญญาณที่แสดงออกในรูปทรงเชิงสัญลักษณ์ที่มีสุนทรียภาพสะท้อนวิถีภาวะทางจิตวิญญาณ อันเป็นกระบวนการของการดำรงอยู่อย่างประสานกลมกลืนโดยสมบูรณ์กับวิถีของโลกและเอกภพ

ทรรศนะดังกล่าวเสมือนเป็นการเชื่อมโยงพลังชีวิตลงไปในงานจิตรกรรม สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมตามแนวปฏิจกสมุบาทและไตรลักษณ์ กล่าวคือตัวตนที่ยึดไว้ไม่มีจริงเป็นเพียงกระแสของรูปธรรม และในผลงานนามธรรมของศิลปิน อิทธิพล ตั้งโฉลก ที่สื่อสารผ่านทัศนธาตุ คือ จุด ส่วนย่อยจำนวนมากที่สัมพันธ์เนื่องอาศัยกันเป็นเหตุปัจจัยสืบต่อกัน เกิดขึ้นและเสื่อมสลายเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา กล่าวได้ว่างานที่ศิลปินวางรูปทรง ลงไปเพื่อให้พื้นที่เด่นในทางองค์ประกอบศิลป์และสุนทรียภาพนั้นสอดคล้องกับกรรมวิธี ซึ่งแสดงออกถึงจิตวิญญาณที่ได้รับการขัดเกลาจากพุทธศาสนา สะท้อนถึงสิ่งที่อยู่รายรอบตัวสื่อความหมายในเรื่องการยอมรับภาวะชั่วคราวที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติของทุกสรรพสิ่งได้ก่อรูปพื้นฐานอุดมคติ สอดคล้องกับมุมมองในบทบาทของมนุษย์ มิใช่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือขัดเกลาธรรมชาติ แต่มีจุดมุ่งหมายคือการไหลเลื่อนไปกับการแปรเปลี่ยนของฤดูกาล ซึ่งสะท้อนความหมายถึงสรรพสิ่งล้วนเป็นเพียง เรื่องชั่วคราวแปรเปลี่ยนไม่มั่นคงความจริงเป็นเพียงความว่างเปล่าของความมั่นคงและตัวตนที่ดำรงอยู่อย่างอิสระ และพบว่าผลงานในแต่ละชิ้นของศิลปินล้วนมีวิธีการที่ผู้สร้างสรรค์จะสื่อความคิดเรื่องพลังธรรมชาติและควมมีชีวิตที่แทรกอยู่ในสรรพสิ่ง กล่าวคือในการนำเสนอผลงานนั้นจะมีการจัดวางหรือติดตั้งปรับเปลี่ยนไปตามขนาดของพื้นที่ตามความเหมาะสม เป็นการได้สัมผัสกับศักยภาพแห่งพื้นที่ว่างภายนอกโดยสมบูรณ์ไม่จำเป็นต้องอยู่ในถ้ำเพื่อสัมผัสความว่างอีกต่อไป และพบว่าพื้นที่ว่างอันไพศาลนั้นมีอยู่ทุกหนแห่ง

อย่างไรก็ตามการแสดงออกในการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ทางด้านกายภาพนั้น มีการจัดวางในลักษณะที่ทำให้คนดูได้รับประสบการณ์ร่วมในการสร้างปฏิสัมพันธ์ในบริบทที่ผลงานศิลปะ อยู่แวดล้อมตัวผู้ดู ณ ขณะและผู้ดูได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของผลงานมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ความเฉพาะเจาะจงกับพื้นที่ (Site-specify) สำหรับการเลือกสรรพื้นที่ที่มีนัยยะสำคัญ และต้องการความเฉพาะเจาะจงข้อความบางอย่างที่ต้องการสื่อสารถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตมีเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นพลวัตแห่งสัจธรรม ความหมายที่ตอบสนองต่อแนวคิด สะท้อนความชั่วคราวไม่คงทนถาวร (Temporality) ผลงานจัดวางส่วนใหญ่มีการแปรเปลี่ยนในแต่ละครั้งที่น่าออกแสดง ในกรณีที่เปลี่ยนสถานที่ซึ่งโดยปกติการเปลี่ยนพื้นที่ทำให้การจัดวางถูกปรับเปลี่ยน ทั้งนี้ได้มีการนำเสนอผลงานภายในห้องจัดแสดงภายในหอศิลป์คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์เจ้าฟ้า

กล่าวโดยสรุปผลการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ได้ว่า เกิดประสบการณ์และองค์ความรู้ใหม่แก่ผู้สร้างสรรค์ ตลอดจนได้แนวคิดในการสร้างสรรค์จากการศึกษาวรรณกรรม เอกสาร งานวิจัยและผลงานศิลปะของศิลปินที่เกี่ยวข้องทั้งยังสามารถเข้าถึงธรรมชาติในจิตใจของตนเองและสภาวะรอบตัว จากการฝึกให้มีสติสัมปชัญญะท่ามกลางปัญหาและปัจจัยแวดล้อมทางสังคม พบกลวิธีในการอยู่กับปัจจุบันขณะตามหลักพุทธธรรมและเกิด

ผลงานศิลปะเสมือนการบันทึกชีวิตประจำวันในรูปแบบผลงานจิตรกรรม โดยมีเนื้อหาที่สามารถแสดงพลังของศิลปะจากอารมณ์ความรู้สึกที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างจิตกับกาย สื่อถึงพลังสันติที่อยู่ภายในจิตใจจากการสร้างรูปทรง (Artistic form) ด้วยรูปแบบที่มีลักษณะเฉพาะตัว อีกทั้งยังสามารถพัฒนาวิธีการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่มีความลึกซึ้งโดยสรุปองค์ความรู้ที่ค้นพบและข้อเสนอแนะจากการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชุดการเดินทางเข้าสู่วิหารแห่งจิต ได้ดังนี้

1. องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสิ่งที่ค้นพบ คือ ค้นพบวิธีการนำคุณค่าของการสร้างผลงานศิลปะแบบขนบธรรมเนียมดั้งเดิม (แบบประเพณีนิยม) มาสู่โลกสากล (ร่วมสมัย) การไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีและไม่ปฏิเสธกระบวนการวิจัย ทำให้เกิดแนวคิด และมุมมองใหม่ในการแสวงหาคำถามและการนำเสนอ การใช้หลักวิเคราะห์เหตุผลในเชิงวิทยาศาสตร์ควบคู่ไปกับจินตนาการ ด้วยการใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน การนำจริยธรรมและมโนธรรมสำนึก กลับกรองและสังเคราะห์โดยการใช้สมองและหัวใจ บนฐานของความเป็นมนุษย์

2. องค์ความรู้ใหม่ทางด้านแนวความคิดหลักและปรัชญาในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสิ่งที่ค้นพบ คือการตระหนักถึงปรากฏการณ์ของทุกสรรพสิ่งในธรรมชาติบนหลักการความสัมพันธ์ ของปรากฏการณ์ ได้แก่ ความว่าง หรือการที่สิ่งต่าง ๆ มีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอไม่มีความคงที่ตายตัวมีลักษณะที่เป็นทุกข์และไม่มีความหมายแห่งความเป็นตัวตน) พบว่าการตระหนักถึงความจริงดังกล่าวส่งผลต่อการสร้างสรรค์มีการคลี่คลายลดทอนรายละเอียดที่เป็นเปลือกนอกโดยเน้นเนื้อหาความประณีตคุณค่าจากภายใน ส่งผลต่อมุมมองแนวคิดและพัฒนาการในการสร้างสรรค์

3. องค์ความรู้ใหม่ที่ใช้ค้นคว้ามาใช้ในการออกแบบและการประกอบสร้างในผลงานศิลปะ สิ่งที่ค้นพบ คือ ค้นพบการนำรูปแบบเทคนิควิธี จากการศึกษาวิเคราะห์และการสังเคราะห์ กระบวนการสร้างผลงานจิตรกรรมด้วยหมึกดำบนกระดาษ มาประกอบสร้างขึ้นใหม่ให้มีขนาด และรูปแบบที่สามารถปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมของพื้นที่ด้วยกระบวนการจัดวางให้ผู้สามารถใกล้ชิดและเป็นส่วนหนึ่งในงานได้อย่างเหมาะสม

4. องค์ความรู้ใหม่ทางการแก้ปัญหา ค้นคว้าเทคนิค วิธีการในกระบวนการเฉพาะทางในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสิ่งที่ค้นพบ คือ พบการแสดงออกด้วยเทคนิค วิธีการที่เรียบง่ายของหมึกดำบนกระดาษ การสร้างพื้นผิวและร่องรอยของฝีแปรง การควบคุมปริมาณความเข้มข้น และเงาของหมึกผ่านตัวแปรคือปริมาณส่วนผสมและความเปียกชื้นของกระดาษ พบว่าการแสดงออกด้วยกระบวนการวิธีดังกล่าวเป็นองค์ความรู้จากการสร้างสรรค์ สามารถแสดงเนื้อหาที่สะท้อนถึงสภาวะจิตและความสมดุล ของชีวิต สภาวะความเป็นหนึ่งเดียวของกายกับใจ และแสดงพลังทางศิลปะที่สะท้อนถึงสัจธรรมของชีวิต

5. องค์ความรู้ใหม่ทางด้านทฤษฎีศิลปะเฉพาะด้าน จากการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ สิ่งที่ค้นพบ คือ ผลงานจิตรกรรมชุดการเดินทางเข้าสู่วิหารแห่งจิต เป็นการสะท้อนแนวคิดเรื่องความเป็นหนึ่งเดียวของกายและใจผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ในรูปแบบนามธรรมที่สามารถเชื่อมโยง กับศาสตร์แห่งการเจริญภาวนา การฝึกสติ ให้อยู่กับทุกจังหวะเคลื่อนไหวของร่างกายเทคนิควิธีการดังกล่าวเป็นกระบวนการที่สามารถบูรณาการ

องค์ความรู้เชิงวิชาการไปสู่การใช้ศิลปะบำบัดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติสู่สาธารณชน หรือกลุ่มบุคคลผู้สนใจ

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- Anakechai, K. (2551). *Life is just as well. (ชีวิตคุณมีอยู่เพียงขณะเดียว)*. Bangkok: Pimkum.
- _____. (2553). *While every minute of life Inside the News Letter (ทุกขณะนาทีของชีวิต คือ ข่าวสารสดทันใจ)*. Bangkok: Open Book.
- Arthur Zajonc, (2556). *Meditation as Contemplative Inquire When Knowing becomes Love (กระบวนการภาวนาศึกษา เมื่อความรู้ป่าเป็นความรัก)*. (P. Tiwutanon, Trans.). Bangkok: Suan Ngeun Mee Ma.
- Daisetsu Suzuki. (2559). *Zen and Japanese Culture (เซนและวัฒนธรรมญี่ปุ่น)*. (C. Aitvorapan, Trans.). Bangkok: Bi Publisher.
- Fritjof Capra, (2548). *The Tao of Physics (เต๋าแห่งฟิสิกส์)* (Wanet, Trans.). Bangkok: Tien Wan.
- Jeremy W. Hayward, (2552). *The letter to Vanessa: on Love, science, and awareness In an encchanten world (จดหมายถึงวาเนสสา: ในโลกแห่งมนตร์ขลังอันเปี่ยมด้วยรักและการตระหนักรู้)*, (P. Udom-ithiphong , Trans.). Bangkok: Plan Printing.
- Jiddu Krishnamurti. (2555). *Meditations (บทเพลงแห่งภาวนา)*. (S. Pho Kaeo , Trans.). Bangkok: Komon Keem-Thong Publishing Foundation.
- Phra-thrrm-kosa-caryngeu Buddhadasa Bhikkhu. (2558). *Way of Life (ทางเดินของชีวิต)*. Bangkok: Tathata.
- _____. (2549). *24 Dimensions of Dhamma. (ธรรมะ 24 เหลี่ยม)*. Bangkok: Amy Trading.
- Reginald Ray. (2556). *The Way of Life (ทางแห่งตน)*. (2th ed.; V. Pha-nic , Trans.). Bangkok: Pla-kra-Dod.
- Satish kumar, (2556). *Earth Pilgrim (จาริกบนพื้นโลก)*. (A. Pun-pruksa , Trans.). Bangkok: Pabbim.